ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Mgr. Marka Del Favera, Ph.D., a soudkyň Mgr. Daniely Teterové a Mgr. Michaely Janošcové ve věci

žalobkyně: **Ing. Martina H.,** narozená dne xxx
bytem xxx
zastoupená advokátem Mgr. Bc. Adamem Ptašnikem, Ph.D.
sídlem Nádražní 308/3, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava

proti
žalovanému: **Bytové družstvo v Orlové,** IČO 00052001
sídlem Masarykova třída 1326, Lutyně, 735 14 Orlová
zastoupený advokátem JUDr. Janem Handlířem
sídlem Sokolská třída 451/11, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava

o zaplacení 32 350 Kč

k odvolání žalobkyně proti rozsudku Okresního soudu v Karviné – pobočky v Havířově ze dne 8. 4. 2024, č. j. 113 C 5/2024-62,

takto:

I. Rozsudek okresního soudu se **potvrzuje**.

II. Žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému na náhradě nákladů odvolacího řízení 5 440 Kč do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Jana Handlíře, advokáta se sídlem Sokolská třída 451/11, Moravská Ostrava, 702 00 Ostrava.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem v záhlaví označeným okresní soud zamítl žalobu o zaplacení 32 350 Kč (výrok I) a uložil žalobkyni povinnost nahradit žalovanému náklady řízení zaplacením 11 850 Kč (výrok II).

Shodu s prvopisem potvrzuje Renáta Poláchová.

2. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobkyně vzhledem k tomu, že i) žalovaný byl v dobré víře o řádnosti vyúčtování za roky 2017 a 2018 (nebyly proti nim uplatněny námitky; nedoplatky a přeplatky byly uhrazeny), a ii) právo na doručení řádného vyúčtování bylo promlčeno (včetně části požadovaných pokut), dokonce dříve než vstoupila do práv a povinností svých právních předchůdců, zneužívá uplatněním dosud nepromlčené pokuty právo ve smyslu § 8 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „o. z.“) [i kdyby vyúčtování nebyla řádná, což prokázáno nebylo]; žaloba je šikanózní a „za těchto okolností výkonem práva v rozporu s dobrými mravy“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 8. 2023, sp. zn. 26 Cdo 348/2023). O tom svědčí i nestandardní jednání žalobkyně, která opětovně uplatňuje shodné (promlčené) nároky (v tomto dále poukázal na nález Ústavního soudu ze dne 18. 5. 2021, sp. zn. IV. ÚS 3542/20). Návrh na delegaci vhodnou považoval za obstrukční v souladu s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 29 Nd 201/2008.

3. Proti tomuto rozsudku podala odvolání žalobkyně. Rozsudek napadla zcela. Soudu prvního stupně vytkla, že: a) nepřihlédl k žalobkyní tvrzeným relevantním skutkovým okolnostem ani neprovedl jí navržené důkazy (zejména vyúčtování za roky 2017 a 2018 a výslechy svědků), a to pro urychlené skončení věci s ohledem na plánovanou stáž soudkyně; b) nesprávným rozhodnutím o delegaci vhodné odejmul žalobkyni právo osobně se účastnit řízení; nesprávně posoudil c) legitimní zájem žalobkyně a d) rozpor s dobrými mravy. Žalobkyně zejména argumentovala, že má legitimní zájem na doručení řádného vyúčtování služeb spojených s užíváním bytu, neboť jde o kontrolu správnosti placení záloh a její součástí je také kontrola kontinuity. Aby mohla stanovit zálohy svým podnájemcům, za situace, kdy neměla žádné vyúčtování služeb za rok 2022, domáhala se starších vyúčtování z let 2017-2020, která jí ovšem žalovaný odmítl poskytnout. Proto pojala podezření, že nejsou řádná. Soudu taktéž vytkla, že se vůbec nezabýval možností moderace pokuty a že neadekvátně odkazuje jak na rozhodnutí Ústavního soudu, tak Nejvyššího soudu (výše citovaná). K nesprávnému posouzení rozporu s dobrými mravy uvedla, že žalovaný nebyl v dobré víře, že vyučování jsou řádná. Opírá-li se poskytovatel nájemního bydlení o nedostatek námitek „laického uživatele bytu“, který je není povinen uplatnit, nejedná v dobré víře, ale jde z jeho strany o hrubou nedbalost. Není nemravné domáhat se toliko nepromlčené části nároku, byť výzva byla uplatněna i k té promlčené části. Je-li běh času zohledňován námitkou promlčení, nelze jej dále zohlednit v rámci institutu dobrých mravů. Vady vyúčtování považovat za formální nelze, pokud se jimi soud vůbec nezabýval. Popřela, že by opětovně uplatňovala „promlčené nároky“ a nezbytnost domáhat se ve vícero případech soudní ochrany ji nemůže jít k tíži. Naopak odmítavý postoj žalovaného je rozporný s dobrými mravy. Uzavřela zdůrazněním toho, že „nesleduje žádný nelegitimní cíl“, a proto navrhla, aby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

4. Žalovaný ve vyjádření k odvolání zdůraznil, že žalobkyně je nájemkyní bytu od 11. 7. 2022, a proto jí nejde o splnění povinnosti řádně vyúčtovat služby za roky 2017 a 2018, toliko jí jde o vymožení finančních prostředků. Tedy, i kdyby došlo k nesprávnému vyúčtování, pak žalobkyni nemohla vzniknout jakákoliv újma, užívali-li byt osoby odlišné. Rovněž tak vypovídací schopnost stran nastavení budoucích záloh je s ohledem na jiné okolnosti upozaděna. Dodal, že žalobkyně se „pokusila odebrat žalovanému i jeho zákonného soudce“, a to nepodloženou žádostí o delegaci věci na jiný soud, k čemuž došlo poté, kdy byli účastníci seznámeni s názorem soudu na řešení tohoto sporu. Navrhl tedy – posuzováno z obsahového hlediska –, aby byl rozsudek soudu prvního stupně potvrzen jako věcně správný a žalovanému přiznána náhrada nákladů odvolacího řízení.

5. Odvolací soud po zjištění, že odvolání bylo podáno osobou oprávněnou, je včasné a přípustné, přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně (§ 212 věta prvá, § 212a odst. 1, 3 a 5 o. s. ř.) zcela a dospěl k závěru, že odvolání není důvodné.

6. Žalobkyně se žalobou doručenou soudu 11. 12. 2023 domáhala, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit žalobkyni pokutu za porušení povinnosti doručit řádné vyúčtování ve smyslu § 13 odst. 2 zákona č. 67/2013 Sb., kterým se upravují některé otázky související s poskytováním

plnění spojených s užíváním bytů a nebytových prostorů v domě s byty, ve znění pozdějších předpisů, ve výši 32 350 Kč, a to v případě roku 2017 za dobu od 11. 12. 2020 do 30. 4. 2021 (tj. za 141 dnů) ve výši 7 500 Kč a v případě roku 2018 za dobu od 11. 12. 2020 do 30. 4. 2022 (tj. za 506 dnů) ve výši 25 300 Kč, neboť žalovaný právnímu předchůdci žalobkyně, která vstoupila do jeho práv (§ 736 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích) a ani žalobkyni nedoručil řádné vyúčtování za uvedené roky. Odmítla, že by uplatněný nárok byl zneužitím práva, potažmo byl v rozporu s dobrými mravy. Jelikož žalovaný jí nedoručil vyúčtování za rok 2022, začala pátrat po vyúčtováních za předchozí období, tedy i za roky 2017 a 2018. Byt podnajímá a s ohledem na nezbytnost odpovídajícího stanovení záloh, potažmo řádného vyúčtování, má legitimní zájem na (historických) vyúčtováních i za roky 2017 a 2018. Je-li promlčena povinnost samotná, má právo domáhat se alespoň utvrzení této povinnosti. Jelikož žalovaný odmítal předložit jakékoliv informace, případně je vydal způsobem, že z nich reálně nebylo možné čerpat, má naopak jednání žalovaného za rozporné s dobrými mravy.

7. Procesní obrana žalovaného byla vybudována na argumentaci, že vyúčtování jak za rok 2017, tak za rok 2018 bylo řádné a bylo doručeno tehdejšímu nájemci S. K. a bylo vždy také plněno; v prvním případě úhradou vyčísleného nedoplatku, v druhém případě úhradou přeplatku. Dále uplatnil námitku promlčení. S poukazem na další obdobná řízení fakticky uzavřel, že žalobkyně cílí toliko peněžní částku, kterou chce multiplikovat.

8. Skutková zjištění soudu prvního stupně jsou správná, vyplývají z provedených důkazů a obstojí i pro odvolací řízení a pro stručnost odůvodnění na ně lze [srov. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 29 Odo 257/2002, uveřejněného pod číslem 53/2005 Sb. rozh. obč. (dále jen „R 53/2005“), nebo usnesení ze dne 16. 11. 2011, sp. zn. 29 Cdo 3450/2011]. Dále žalobkyně uvedla, že žaluje pokutu za porušení povinnosti poskytovatele služeb je vyúčtovat ve vícero sporech za situace, uplynula-li promlčecí lhůta této povinnosti. Účastníci pak shodně skutkově účastníci tvrdili, že právní předchůdkyně žalobkyně byla (jako dědička) nájemkyní bytu.

9. Ustanovení § 121 o. s. ř. umožňuje, aby určité skutečnosti vnějšího světa, obecně známé, případně ty, které soud zná ze své úřední činnosti, byly pro rozhodnutí ve věci použity bez dokazování (nestaly se tak předmětem dokazování), a to právě na základě výjimky ze zásady zjišťování skutkového stavu věci co by základu rozhodnutí (viz § 153 odst. 1 o. s. ř.) prováděním a volným hodnocením důkazů. Avšak i v tomto případě je nutné, aby účastníci řízení byli s takovými – soudem uvažovanými – skutečnostmi v řízení seznámeni, aby se k nim mohli vyjádřit či případně předložit důkaz je vyvracející. Takto odvolací soud postupoval ohledně notoriety týkající se výrazné dynamiky ve vývoji cen plynu a elektřiny a jejich enormní volatility, ke které v mezidobí došlo, tj. v období od roku 2017 do roku 2023 (zejména pak v průběhu roku 2022).

10. Podle § 8 o. z. zjevné zneužití práva nepožívá právní ochrany.

11. Zneužití práva je chování pozitivním právem zdánlivě dovolené, jímž má ovšem být dosaženo výsledku nedovoleného. Materiálně vede ke zřejmé křivdě. Jde o situaci, která odpovídá z formálního hlediska obsahu zákonu či existujícího právního vztahu, ve skutečnosti však jednoznačně slouží účelům nepředpokládaným (a nežádoucím). Zneužití lze chápat i jako neschválené nebo odsouzeníhodné uplatnění práva (závadný výkon práv). Zákaz zneužití práva je silnější než dovolení dané právem a takovéto jednání sledující zneužití práva bude jednáním protiprávním. Jde o další z korektivů chování, který má být aplikován subsidiárně, kdy ke stejnému výsledku nevedou jiné prostředky.

12. K typům zneužití práva náleží také využití právního institutu v rozporu s jeho účelem nebo rozpor s předchozím jednáním (venire contra factum proprium). V případě využití právního institutu v rozporu s jeho účelem jde o rozpor záměru jednajícího s účelem institutu. V případě rozporu s předchozím jednáním, vytvoří jednající vědomě či nevědomě zdánlivý skutkový stav nebo právní stav, na který se druhá strana mohla spolehnout a později se svým chováním dostává do rozporu s ním. Jde tak o neslučitelnost dvou způsobů chování.

13. Promítnuto do poměrů posuzované věci je namístě zdůraznit, že vazbu pokuty a utvrzované povinnosti. Pokuta je v základu akcesorickým institutem. Je navázána na primární utvrzovanou povinnost. K ní se váže samotný důvod existence a její funkční smysl; jinak sama o sobě (ve smyslu samostatného důvodu vzniku) právně působit nemůže. Proto, pro posouzení, zda v daném případě žalobkyně zneužívá práva, je nezbytné zohlednit právě uvedenou vazbu. Žalobkyní tvrzený „legitimní zájem" na stanovení záloh podnájemcům nemá věcné opodstatnění. Kromě – z povahy věci – vysoké míry individuálnosti stanovení záloh (zohledňující konkrétní okolnosti), nemůže odvolací soud faktický základ argumentace žalobkyně považovat za objektivně a logicky podložené vysvětlení, neboť s ohledem na výraznou dynamiku ve vývoji cen, jejich enormní volatilitu, ke které v mezidobí došlo, nemůže mít vyúčtování z let 2017 a 2018 skutečnou vypovídací hodnotu pro stanovení záloh podnájemcům. Uvedená úvaha poskytuje oporu pro závěr, že žalobkyně využívá pokuty v rozporu s jejím účelem, resp. že jde o rozpor jejího záměru získat peněžité plnění s účelem tohoto institutu. Vyjádřeno ještě jinak, uplatňuje ryze formální právo, avšak cílí na nepředpokládaný (nedovolený) výsledek, který materiálně vede ke zřejmé křivdě. Lze proto uzavřít, že zneužívá právo.

14. Uvedený důvod není osamocen. Žalovanému je možno přisvědčit, že v daném kontextu (okolnostech a souvislostech, které ovlivňují význam nebo pochopení jednání žalobkyně) nelze pominout úhradu jak nedoplatku, tak přeplatku (rozhodující je splnění, nikoliv absence námitek). Tedy právní předchůdci žalobkyně, jejichž jednání se na ní nutně musí vztahovat, vytvořili stav, na který se žalovaný mohl spolehnout. Nynější jednání je s ním přitom v rozporu. Neslučitelnost protichůdných způsobů chování závěr o zneužití práva zesiluje (potvrzuje). Završen pak je multiplikačním efektem (intenzivní strategií) prostřednictvím systematicky opakovaného uplatnění svou povahou obdobného, z hlediska žalobkyně „úspěšného" (nepromlčeného) nároku za účelem zmnožení peněžních prostředků.

15. Následkem zneužití práva je odmítnutí právní ochrany. Výkon nebo prosazení práva je zakázáno, což je realizováno zamítnutím žaloby.

16. Ústavní soud opakovaně vysvětlil, že není porušením práva na spravedlivý proces, jestliže obecné soudy nebudují vlastní závěry na podrobné oponentuře (a vyvracení) jednotlivě vznesených námitek, pakliže proti nim staví vlastní ucelený argumentační systém, který logicky a v právu rozumně vyloží tak, že podpora správnosti jejich závěrů je sama o sobě dostatečná (srov. nález Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2009, sp. zn. III. ÚS 989/08, nebo usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 6. 2012, sp. zn. III. ÚS 3122/09).

17. Z uvedeného vyplývá, že není nezbytné – opírá-li odvolací soud své závěry o ucelenou argumentaci, která je sama o sobě dostatečná –, aby vyvracel další námitky žalobkyně. Přesto, alespoň stručně, dodává, že je namístě poukázat na dlouhodobě ustálenou rozhodovací praxi dovolacího soudu zohledňující prevalenci ekonomie řízení (přiměřeně srov. již stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 1983, sp. zn. Sc 2/83, uveřejněné pod č. 29/1983 Sb. rozh. obč.). Vyjádřeno jinak, je-li rozhodná věcná správnost napadeného rozsudku, postačuje v souladu s hospodárností řízení zjistit skutkový stav pro závěr o zneužití práva, aniž by se soud zabýval tím, zda právo žalobkyni vůbec svědčí, zda má nárok na pokutu, pro případ nesplnil-li by poskytovatel služeb povinnost provést vyúčtování služeb. Protože v posuzované věci není zneužití práva založeno na nepřiměřené výši pokuty nemůžou se prosadit závěry vyplývající z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2021, sp. zn. 26 Cdo 743/2021, potažmo rozsudku ze dne 26. 3. 2020, sp. zn. 26 Cdo 4074/2019). Lze uzavřít, že v tomto případě stejnému výsledku nevedou jiné prostředky, subsidiarita byla naplněna.

18. Námitka týkající se tzv. opomenutých důkazů nemůže být za dané situace opodstatněná. Ze závěrů ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu k této otázce plyne, že podle § 120 odst. 1 o. s. ř. není povinností soudu provést všechny navržené důkazy, vysvětlí-li současně v souladu s § 157 odst. 2 o. s. ř. v odůvodnění rozhodnutí, proč se rozhodl některé z navrhovaných důkazů neprovést (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 28 Cdo 3674/2012, a ze dne

29. 10. 2008, sp. zn. 26 Cdo 4258/2007, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 2. 2016, sp. zn. 30 Cdo 785/2015, uveřejněný pod číslem 116/2018 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní, nebo nález Ústavního soudu ze dne 13. 6. 2006, sp. zn. I. ÚS 50/03, uveřejněný pod číslem 120/2006 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Neakceptování důkazních návrhů žalobkyně je založeno na argumentaci, podle které tvrzené skutečnosti, k jejímž ověření nebo vyvrácení jsou navrhovány důkazy, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení, a to pro zneužití práva.

19. Sluší se dodat, že soud prvního stupně správně aplikoval závěry vyplývající z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 29 Nd 201/2008, v podrobnostech může odvolací soud na jeho zdůvodnění odkázat, pročež nepředložil-li soud prvního stupně návrh na delegaci vhodnou soudu, který je nejblíže společně nadřízen příslušnému soudu, a soudu, jemuž má být věc přikázána, a o věci meritorně rozhodl, je to irelevantní. Odvolací soud totiž taktéž dospěl k závěru, že šlo o jednání, jež je zneužitím procesních práv účastníka (§ 2 o. s. ř.).

20. Odvoláním napadený rozsudek soudu prvního stupně, včetně nákladového výroku, na jehož zdůvodnění lze taktéž odkázat (opět viz R 53/2005), je správný, a proto byl podle § 219 o. s. ř. potvrzen.

21. Výrok o náhradě nákladů odvolacího řízení je odůvodněn § 224 odst. 1, § 142 odst. 1 o. s. ř., protože žalovaný byl v odvolacím řízení úspěšný, přičemž za tuto fázi sestávají jeho účelně vynaložené náklady z odměny za zastupování a paušální náhrady, což podle § 11 odst. 1 písm. d) a g), § 7 bod 5, § 8 odst. 1 a § 13 odst. 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), za dva úkony právní služby činí 5 440 Kč [(2 420*2)+(300*2)]; nad tuto částku se žalovaný práva na náhradu nákladů vzdal.

22. V souladu s § 149 odst. 1 o. s. ř. je žalobkyně povinna zaplatit náhradu nákladů k rukám zástupce žalovaného.

23. O lhůtě k plnění bylo rozhodnuto podle § 160 odst. 1 věta před středníkem o. s. ř., když nebyly shledány okolnosti, na základě kterých by byla pariční lhůta prodloužena, případně stanoveno, že plnění se bude dít ve splátkách.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **není přípustné dovolání.**

Ostrava 22. října 2024

JUDr. Mgr. Marek Del Favero, Ph.D. v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Renáta Poláchová.